

LA REL·LA. ANUARI DE L'IECBV

Vicent SANSANO I BELSO
IES Carrús (Elx)

Vint-i-cinc anys són un període de temps prou llarg en la vida de qualsevol publicació d'estudis comarcals. És normal que en tan dilatat espai de temps aquesta passe per etapes diferents en virtut de circumstàncies diverses. Si més no, per adaptar-se a una realitat sempre canviant com ha estat el cas de la nostra comarca durant el darrer quart de segle. En el cas de LA REL·LA, cal destacar, a més, dues circumstàncies que han marcat profundament la seua trajectòria. D'una banda, la manca de precedents d'una iniciativa d'aquest tipus a la nostra comarca, fet que ha obligat a anar definint el projecte a poc a poc, en la mesura que ha anat creixent i fent-se més sostenible. D'una altra banda, la maduresa de l'equip fundador i gestor durant la major part de la vida de la publicació: un grup de joves universitaris que en la mesura que van creixent personalment i intel·lectualment van ajustant i definint millor la idea inicial.

La darrera etapa de la revista, sobre la qual em demanen que escriga, correspon al període en què aquesta esdevé –de fet– l'anuari de l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó. Això ocorre a partir del núm. 13 que correspon a l'any 2000, però cal dir també que, des de poc després de la fundació de l'IECBV, els responsables de la revista li la van cedir, i l'Instiut acceptà fer-se càrrec de la publicació i orientar-la cap la seua funció com a anuari de l'entitat. De fet, des del núm. 9 (1993) fins el núm. 12 (1998), LA REL·LA es va editar com a publicació de l'IECBV amb el corresponent segell acreditatiu, encara que no tingués el caràcter d'anuari.

La Junta Directiva de l'IECBV decideix el febrer de l'any 2000 fer efectiu el compromís assumit el seu dia amb LA REL·LA i prendre els acords necessaris per convertir-la en anuari, establint els criteris científics i de qualitat adients per aquesta nova funció i assegurant la seua gestió i viabilitat científica i econòmica. La Junta decideix també encarregar-me la responsabilitat de coordinar el projecte i de reunir l'equip humà que el fes possible; i jo vaig acceptar aquella responsabilitat tot condicionant-la a la implicació de la Junta en l'empenta inicial que calia donar per a la

definició del model d'anuari que volíem i perquè aquest començara a prendre forma. D'aquesta manera, em vaig comprometre a assumir la direcció de la revista, fins a posar dempeus i consolidar el nou projecte d'anuari.

En aquest punt i perquè es puga comprendre de manera clara la situació, cal dir que la revista passava en aquell moment per una llarga temporada d'hores baixes amb quatre números publicats des de l'any 1988. La primera gestió que vàrem emprendre va ser veure què es podia recuperar dels recursos humans i organitzatius de l'etapa anterior per a la nova etapa de la revista que tot just començava. Tan sols vàrem aconseguir incorporar a un membre d'aquell equip els dos primers números i un altre més a partir del núm. 15. Per sort, aconseguírem incorporar des del primer moment a alguns dels membres fundadors de LA REL·LA, que feia anys que havien deixat de gestionar la revista. El saber fer i l'experiència d'aquests companys va ser una aportació molt valuosa per orientar els primers passos del projecte que volíem portar endavant.

No calia perdre temps perquè l'acord amb la Junta Directiva era traure el nou anuari el mes d'octubre d'aquell mateix any. Per tant, vàrem començar a treballar d'immediat en el disseny d'aquest número, sabent el que volíem, però sense tenir massa clars els criteris amb els quals havíem de treballar ni el model organitzatiu per a la nova etapa. Excuse dir que aquest número 13 va ser pura improvisació. En la mesura que anàvem fent, anàvem reunint l'equip, anàvem prenent les decisions que calia i anàvem definint els criteris i l'organització. Si tot va arribar a bon port va ser gràcies a la col·laboració de la Junta Directiva que es va implicar, i de valent, malgrat que treballava al mateix temps en un altre projecte important, com va ser l'exposició amb motiu del centenari de l'eclipsi del 1900.

Entre els canvis que decidírem introduir en la revista per a donar-li el format que ha arribat a l'actualitat, cal destacar la incorporació d'un Consell Assessor format per inves-

tigadors de reconegut prestigi en diferents camps d'investigació que havien de vigilar la qualitat i el rigor de la publicació. Es va ampliar la secció de recerca que havia de ser la més important de la revista i havia de donar entrada a articles d'alta divulgació sobre temes d'interès dins l'àmbit de treball de la publicació. Aquesta secció s'anomena des d'aquell moment «Textos de recerca i divulgació».

Es va crear la secció de «Materials per a l'ensenyament» amb la voluntat d'oferir en cada número documents, experiències o altres materials adreçats al món de l'ensenyament que proposen a les professores i els professors de qualsevol disciplina una reflexió en clau comarcal. Materials que pretenien, i pretenen, facilitar l'arrelament del treball docent al context comarcal. També es va crear una secció específica, «Notes i Comentaris» per incloure determinats treballs que no són realment articles, ni recensions de llibres o revistes, que tenen un origen i una extensió molt diversos i que ofereixen una lectura interessant.

Es va conservar la secció de «Resenyes» per donar compte, en la mesura de les nostres possibilitats, de les publicacions d'interès aparegudes en l'àmbit de la nostra comarca, entesa aquesta en un sentit ampli. Es va llevar la secció de «Textos de creació» perquè es va considerar que, si bé en el origen de LA REL·LA omplia un buit en un temps en què les publicacions literàries en català eren migrades, en aquell moment ja no era així perquè hi havia una certa normalitat en aquest camp.

En canvi però, vàrem considerar oportú completar els apartats anteriors amb una petita mostra de l'obra d'algun o alguna artista plàstic de la comarca, per contribuir a donar a conèixer la seua obra. Anant el temps, aquestes il·lustracions que apareixen a la portada i al començament de cada secció, acompanyades d'una breu ressenya biogràfica de l'autor o autora, han esdevingut un referent que ha contribuït significativament a l'assentament de l'actual imatge de la revista i a la millora de la seua difusió.

Igualment, la revista es va dotar, per primera vegada, d'unes normes de presentació d'originals que han anat aportant coherència i claredat a les seues pàgines i que, juntament amb els canvis introduïts en la maquetació, han configurant l'estil característic de la nostra publicació a hores d'ara.

El núm. 14 ja el vàrem fer amb una mica més de calma no sols perquè disposàvem de més temps per organitzar-lo i executar-lo, sinó perquè ja havíem adquirit una certa experiència de treball conjunt i havíem aclarit una mica els criteris amb què havíem de treballar i com havíem d'organitzar aquest treball. Això ens va permetre començar a definir el que, des del meu punt de vista, ha estat la novetat més important d'aquesta nova etapa de la revista: la diversitat temàtica, l'abast comarcal i l'equilibri territorial. I fer això, a més a més, abordant la temàtica local

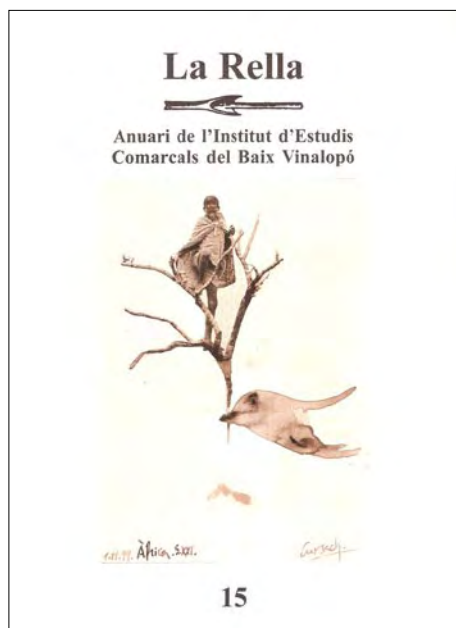

—amb tota la seua problemàtica i rigor— des d’una perspectiva global i globalitzadora; entenent la comarca com una realitat dinàmica i oberta, en continua evolució i relació amb les comarques veïnes i amb realitats supracomaricals.

Fins aquesta nova etapa, LA REL·LA havia estat una revista d’humanitats, amb epígrafs com «conreus de lletres», «revista d’estudis i crítica literària», i tot i que els darrers números portaven l’epígraf de «revista d’estudis comaricals», els seus continguts venien marcats fortament per les humanitats. Des del número 13 comencen a aparèixer també articles sobre temes científics com «Estels de neutrons: vestigis de grans explosions» i temes dedicats a l’ensenyament de les ciències com «L’albufera del Baix Vinalopó com a recurs didàctic».

D’altra banda, ens vàrem plantejar la necessitat d’incloure articles procedents dels diferents municipis que conformen la comarca i d’altres d’abast comarcal. Això però, no va estar gens fàcil, perquè l’IECBV gairebé no tenia presència fora de la ciutat d’Elx. Tenia algun soci o sòcia a Santa Pola, a Crevillent i a Guardamar, però mai havia tingut cap presència com a tal institució en aquestes poblacions. Costà, però es va anar aconseguint incloure articles de cadascun dels municipis. Més difícil va ser encara aconseguir articles d’abast comarcal. Va costar prou convèncer la majoria dels autors de l’interès que tenia fer aquests articles. Són diversos els motius d’aquesta resistència i no és ara el moment d’analitzar-la, però val a dir que un motiu important és la inexistència d’arxius comaricals i haver de treballar amb arxius locals.

Vàrem aconseguir conformar un equip potent per a la gestió de la revista, amb un nombre de persones ample i divers quant a formació científica i professional i quant a estrats d’edat, capaç de fer-se’n càrrec dels diferents aspectes de la gestió. Això va permetre que la Junta Directiva se centrara més en les tasques de direcció de l’entitat i que l’equip de LA REL·LA guanyara autonomia i capacitat de gestió, i ens centràrem més en els objectius a assolir i en la millora de tots els processos necessaris per a

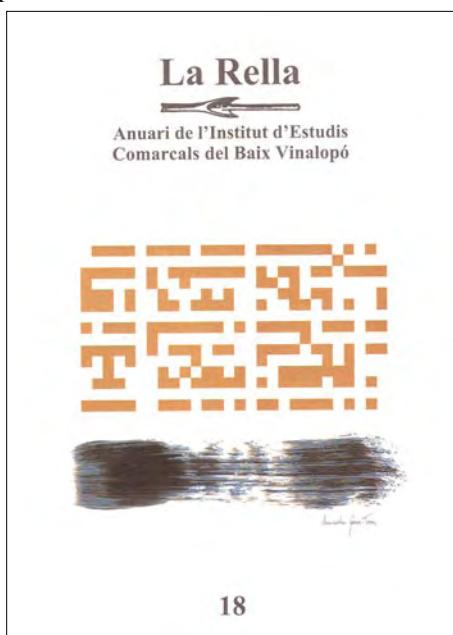

portar endavant la revista. D'aquesta manera aconseguírem traure a la llum el núm. 15 (2002) que, en la meua opinió, va ser el primer número que responia a allò que volíem que fóra la revista. Evidentment que quedava molt a fer, però aquella era la mostra que anàvem pel camí correcte.

En aquell moment, com a director de la publicació, vaig plantejar a la Junta Directiva que entenia que havia complert l'encàrrec que m'havien fet gairebé tres anys enrere i que, una vegada definit el projecte i reunit l'equip capaç de fer-lo possible, procedia que buscaren el director que havia de fer-se'n càrrec de la publicació. Davant d'això, la Junta em va demanar que continuara un any més al front de la revista mentre s'assentava el projecte i l'equip gestor, i es buscava qui se'n fes càrrec de la revista. Això mateix es va repetir després del núm. 16, el 17 i el 18.

El cert és que al llarg d'aquests números es va anar millorant i consolidant la revista i la seua gestió. Es va aprofundir en la diversitat temàtica i l'equilibri territorial, en l'enfocament global i globalitzador, etc.; i es va aconseguir la col·laboració de tots els ajuntaments en el seu finançament. Es va ampliar i diversificar l'equip gestor i es va anar definint un model per a les presentacions a tots els municipis. També es va intentar millorar la distribució, però cal dir que els avanços van ser minsos en aquest terreny i aquesta segueix sent encara a hores d'ara una assignatura pendent en la nostra gestió. En tot aquest procés, i per tal de donar major solidesa a l'equip, des del núm. 18 es va nomenar un director adjunt amb la funció de compartir la direcció de la revista amb el director i de substituir-lo cas que fos necessari. Per a aquest càrrec es va nomenar Hèctor Càmarà a proposta del director de la publicació.

Aquesta darrera decisió, amb el temps s'ha comprovat que va estar molt encertada; perquè tot i que la idea inicial era que el director adjunt anara adquirint experiència en la gestió de la revista i arribat el moment poguera fer-se'n càrrec sense que aquesta se'n ressentís, la cosa no va anar ben bé així. El relleu s'hagué de fer d'una manera no programada el febrer de 2006 quan

ja estàvem acabant de dissenyar el número 19 i iniciàvem el procés d'execució. En aquell moment, davant de determinades circumstàncies de tipus personal i imprevisibles, que impedièn al director ocupar-se'n de la revista, el director adjunt hagué de fer-se'n càrrec d'aquesta sense previ avis. Afortunadament, Hèctor Càmarà va respondre com s'esperava d'ell i l'entrebanc va ser superat amb èxit. Avui, vist en perspectiva, es pot afirmar que aquell relleu, fet en aquelles circumstàncies, va ser la «prova del 9» que mostrava la solidesa de l'equip gestor i del projecte mateix.

Des d'aleshores la revista ha seguit l'esquema establert els anys anteriors i ha continuat consolidant-se com anuari de l'IECBV. Cal destacar —entre d'altres— els esforços realitzats en aquest breu període per reforçar les relacions institucionals i per millorar la distribució. I cal remarcar igualment com una nova prova de maduresa i saber fer, el fet que LA REL·LA haja sabut integrar de nou en el seu equip a l'antic director, donant-li noves responsabilitats una vegada que ha estat en condicions de treballar pel projecte.

Queden encara reptes importants que cal atendre sense més demora, com és el cas de donar funcionalitat al consell assessor que ha estat una eina valuosa aquests anys, però que cal revisar per definir i regular les seues funcions i ampliar els seus membres per a fer-lo una eina eficaç per al manteniment del rigor científic, de l'interès, de la qualitat dels treballs publicats i de la revista mateixa.

Tenim la sensació que LA REL·LA, tot i ser una publicació minoritària —no cal esperar una altra cosa d'una revista d'aquestes característiques— és una revista apreciada i cada dia més coneguda entre els estudiosos i les èlits culturals dels nostres pobles i els professors i les professores de les nostres escoles, instituts i universitats. Quan sentim això, entenem que estem en camí d'assolir el repte que es va proposar l'IECBV de ser una eina útil per al debat i la reflexió. Per a la interpretació del passat, l'anàlisi del present i la previsió del futur en clau comarcal. És a dir, per a l'estudi i la reflexió sobre els temes locals des d'una perspectiva global.